

ОСОБЛИВОСТІ АДМІНІСТРАТИВНО-ПРАВОВОГО РЕГУЛЮВАННЯ РЕАЛІЗАЦІЇ ОРГАНАМИ МІСЦЕВОГО САМОВРЯДУВАННЯ ДЕРЖАВНОЇ ПОЛІТИКИ У СФЕРІ БЛАГОУСТРОЮ ТЕРИТОРІЙ

PECULIARITIES OF ADMINISTRATIVE AND LEGAL REGULATION OF IMPLEMENTATION BY LOCAL SELF-GOVERNMENT BODIES OF STATE POLICY IN THE FIELD OF TERRITORIAL DEVELOPMENT

Баско А.В., доктор філософії в галузі права,
докторант

Запорізький національний університет

У статті досліджено особливості адміністративно-правового регулювання реалізації органами місцевого самоврядування державної політики у сфері благоустрою територій.

В результаті дослідження встановлено, що державна політика у сфері забезпечення органами місцевого самоврядування належного функціонування благоустрою територій це система організаційних, нормативно-правових, наукових, ресурсних, інформаційно-аналітичних та методологічних заходів, спрямованих на забезпечення надання населенню України якісних послуг у сфері утримання територій населених пунктів у належному стані, їх санітарного очищення, збереження об'єктів загального користування, а також природних ландшафтів, інших природних комплексів і об'єктів, освітлення територій, облаштування місць відпочинку, організації безпечного паркування транспортних засобів.

З'ясовано, що основними проблемами публічного адміністрування у сфері благоустрою населених пунктів є: неналежний стан мережевих комунікацій водо та тепlopостачання, неналежний стан утилізації побутових відходів (відсутність комунальних підприємств по переробці відходів як наслідок розширення звалищ, а відповідно збільшення територій землевідведення для їх розміщення та завдання шкоди навколишньому середовищу), незадовільний стан більшості об'єктів благоустрою, в тому числі доріг, провулків, спусків, під'їздів, пішохідних та велосипедних доріжок (особливо в сільській місцевості); потреба у збільшенні кількості облаштованих нових місць поховань, наявність несанкціонованих звалищ будівельних відходів тощо.

Встановлено, що напрямками покращення державної політики у сфері забезпечення органами місцевого самоврядування належного функціонування системи благоустрою територій можуть стати: 1) визначення системи об'єктів благоустрою населення та особливостей публічного адміністрування кожного з них в Законі «Про благоустрій населених пунктів»; 2) розробка та затвердження на рівні Постанов КМУ Положень «Про порядок функціонування паркових та пляжних територій», «Про забезпечення функціонування та експлуатації прибудинкових територій», «Про функціонування системи освітлення населених пунктів» та ін.; 3) систематизація законодавства та перспективне прийняття Містобудівного кодексу України, в якому будуть систематизовані норми щодо стандартів, принципів, системи та механізмів публічного адміністрування у сфері благоустрою територій.

Ключові слова: благоустрій територій (населених пунктів), сфера благоустрою територій, державна політика у сфері благоустрою територій, повноваження органів місцевого самоврядування у сфері благоустрою територій, адміністративно-правове регулювання.

The article examines the peculiarities of administrative and legal regulation of the implementation of state policy by local self-government bodies in the field of territorial improvement.

As a result of the study, it was established that the state policy in the field of ensuring the proper functioning of local self-government bodies with the beautification of territories is a system of organizational, legal, scientific, resource, information-analytical and methodological measures aimed at ensuring the provision of quality services to the population of Ukraine in the field of maintenance of populated territories points in proper condition, their sanitary cleaning, preservation of public facilities, as well as natural landscapes, other natural complexes and objects, lighting of territories, arrangement of rest areas, organization of safe parking of vehicles.

It was found that the main problems of public administration in the field of urban development are: inadequate state of network communications, water and heat supply, inadequate state of disposal of household waste (absence of municipal enterprises for waste processing as a result of the expansion of landfills, and accordingly, the increase of land acquisition territories for their placement and causing damage to the environment), the unsatisfactory state of most public works facilities, including roads, alleys, slopes, driveways, pedestrian and bicycle paths (especially in rural areas); the need to increase the number of new burial sites, the presence of unauthorized construction waste dumps, etc.

It has been established that the areas of improvement of state policy in the area of ensuring proper functioning of the territorial improvement system by local self-government bodies can be: 1) definition of the system of public improvement objects and features of public administration of each of them in the Law «On the Improvement of Settlements»; 2) development and approval at the level of Resolutions of the CMU of the Regulations «On the procedure for the functioning of park and beach areas», «On ensuring the functioning and operation of residential areas», «On the functioning of the lighting system of populated areas», etc.; 3) systematization of legislation and prospective adoption of the Urban Development Code of Ukraine, which will systematize norms regarding standards, principles, systems and mechanisms of public administration in the field of land development.

Key words: improvement of territories (populations), area of improvement of territories, state policy in the field of improvement of territories, powers of local self-government bodies in the field of improvement of territories, administrative and legal regulation.

Вступ. В Україні з моменту повномасштабного військового вторгнення росії на територію України починаючи з 24 лютого 2022 року і до сьогодні основним завданням є акумулювання людських, матеріальних в тому числі військових ресурсів для звільнення території України. В той же час не менш стратегічними напрямками публічного адміністрування є реалізації органами місцевого самоврядування державної політики у сфері благоустрою територій, яка визначена в Концепції реформування місцевого самоврядування та територіальної організації влади в Україні [1]. Так, основними проблемами публічного адміністрування у сфері благоустрою населених пунктів

є: проблемами публічного адміністрування у сфері благоустрою населених пунктів є: неналежний стан мережевих комунікацій водо та тепlopостачання, неналежний стан утилізації побутових відходів (відсутність комунальних підприємств по переробці відходів як наслідок розширення звалищ, а відповідно збільшення територій землевідведення для їх розміщення та завдання шкоди навколишньому середовищу), незадовільний стан більшості об'єктів благоустрою, в тому числі доріг, провулків, спусків, під'їздів, пішохідних та велосипедних доріжок (особливо в сільській місцевості), потреба у збільшенні кількості облаштованих нових місць поховань, наявність

несанкціонованих звалищ будівельних відходів тощо, що вимагає людських, технічних та фінансових ресурсів тощо. Така ситуація в тому числі зумовлена тривалістю воєнних дій на території України, що характеризується: мобілізацією значної частини чоловіків, які були задіяні в роботі комунальних служб, зменшенням фінансування сектору комунального господарства та збільшенням асигнувань на оборону країни, звуженням програм розвитку громад та територій, зменшенням інвестицій в розвиток територій та ін. Всі ці фактори зумовлюють необхідність систематизації сил, засобів, ресурсів та форм діяльності органів місцевого самоврядування спрямованих на підтримання в належному стані та розвитку сфери благоустрою територій та їх належного адміністративно-правового регулювання в умовах війни.

У зв'язку з цим питання ефективної реалізації органами місцевого самоврядування державної політики у сфері благоустрою територій мають ключове значення в умовах воєнного стану, що актуалізує предмет дослідження даної статті та визначає актуальність її тематики.

Стан дослідження проблематики статті. Проблему окремих питань підвищення якості життя людей у селах, селищах і містах, багатогранні питання, пов'язані з благоустроєм населених пунктів, досліджуються вітчизняними та зарубіжними науковцями. Серед наукових праць, які безпосередньо пов'язані з дослідженням адміністративно-правових засад різних напрямків сфери благоустрою населених пунктів присвячені роботи наступних авторів: О. Ігнатенка, який в результаті дослідження запропонував шляхи системного державного регулювання у сфері благоустрою населених пунктів та обґрунтував низку практичних пропозицій щодо її вдосконалення [2; 3]; Є. Гаркушева, О. Лук'яненко, які дослідили систему управління та проблеми утримання вулично-дорожньої мережі населених пунктів [4]; Пряхіна – адміністративно-правове регулювання і забезпечення дотримання правил благоустрою населених пунктів [5]; Г. Виговської, Ю. Маковецької, В. Міщенко, Т. Омеляненко – порядок організації діяльності ОМС щодо вивезення та утилізації побутових відходів [6]; Ключниченко Є.Є. – особливості управління розвитком міст [7]; Бурак О. М. – економічне регулювання розвитку системи озеленення міст та регіонів України в умовах урбанізації. [8]. В той же час питання реалізації ОМС державної політики у сфері благоустрою територій, тим більше в умовах воєнного стану, висвітлені недостатньо та потребують більш широкого дослідження.

Таким чином на досягнення *мети дослідження* – з'ясування сутності реалізації органами місцевого самоврядування державної політики у сфері благоустрою територій плануємо до виконання наступні завдання дослідження: з'ясування адміністративно-правових засад забезпечення органами місцевого самоврядування належного функціонування системи благоустрою населених пунктів; визначення поняття державної політики у сфері забезпечення органами місцевого самоврядування належного функціонування системи благоустрою територій та напрямків її удосконалення.

Матеріали та методи дослідження. Виходячи з окресленого предмета дослідження, нами було обрано комплексний підхід до застосування методів наукового пошуку. Методологічну основу дослідження складає діалектичний метод, застосування якого дозволило всебічно розкрити природу «публічного адміністрування у сфері благоустрою територій» як організаційну форму забезпечення надання населенню України якісних послуг у сфері утримання територій населених пунктів у належному стані, їх санітарного очищення, збереження об'єктів загального користування, а також природних ландшафтів, інших природних комплексів і об'єктів, освітлення територій, облаштування місць відпочинку, організації безпечного паркування транспортних засобів. Формально-

юридичний метод використовувався для встановлення правових засад забезпечення органами місцевого самоврядування належного функціонування системи благоустрою територій; застосування формально-логічного методу стало підґрунтям для виявлення недоліків у національному правовому регулюванні, та пошуку шляхів їх подолання.

Виклад основного матеріалу. Органи місцевого самоврядування (далі – ОМС) є одними з основних суб'єктів державної політики у сфері благоустрою територій. Цей напрям діяльності органів місцевого самоврядування як суб'єктів публічного адміністрування у сфері благоустрою територій передбачено в Законі України «Про місцеве самоврядування в Україні». Так, зокрема в ст. 30 «Повноваження в галузі житлово-комунального господарства, побутового, торговельного обслуговування, громадського харчування, транспорту і зв'язку» Закону визначено перелік власних та делегованих повноважень ОМС у сфері благоустрою територій. Їх аналіз дає змогу виокремити групи повноважень ОМС в цій сфері: 1) організаційного характеру – організація благоустрою населених пунктів, залучення на договірних засадах з цією метою коштів, трудових і матеріально-технічних ресурсів підприємств, установ та організацій незалежно від форм власності, а також населення; здійснення контролю за станом благоустрою населених пунктів, організації озеленення, охорони зелених насаджень і водойм, створення місць відпочинку громадян; прийняття рішень про організацію громадських вбиралень, стоянок та майданчиків для паркування автомобільного транспорту, здійснення контролю за їх діяльністю відповідно до закону; 2) забезпечувального характеру – організація управління побутовими відходами, відходами будівництва та знесення, знешкодження та захоронення трупів тварин; прийняття рішень про розміщення, обладнання та функціонування майданчиків для паркування транспортних засобів та стоянок таксі на вулицях і дорогах населених пунктів; 3) контрольного характеру – здійснення контролю за дотриманням визначених правилами паркування транспортних засобів вимог щодо розміщення, обладнання та функціонування майданчиків для паркування; впровадження в межах відповідного населеного пункту автоматизованої системи контролю оплати вартості послуг з паркування [9]. В той же час слід визначити, що перелік таких повноважень а більше завдань ОМС в цій сфері є не повним з огляду на процеси децентралізації, які попри військові дії і введення воєнного стану продовжуються і цей вектор має бути змінним з огляду кращі світові практики, перед усім країн ЄС спрямовані на здійснення організаційно-правових та екологічних заходів з покращання мікроклімату, санітарного очищення, зниження рівня шуму та інше, що здійснюються на території населеного пункту з метою її раціонального використання, належного утримання та охорони, створення умов щодо захисту і відновлення сприятливого для життєдіяльності людини довкілля. Однак слід констатувати, що основною проблемою адміністративно-правового регулювання чіткого розподілення повноважень органів публічної влади в цілому і ОМС зокрема щодо реалізації державної політики в сфері благоустрою територій та й взагалі функціонування цієї сфери є вади законодавчого регулювання сфери благоустрою територій.

Зокрема основним нормативним актом щодо регулювання правовідносин у сфері благоустрою територій є Закон України «Про благоустрій населених пунктів» від 16 вересня 2005 року № 2807-IV [10], який визначає правові, економічні, екологічні, соціальні та організаційні засади благоустрою населених пунктів і спрямований на створення умов, сприятливих для життєдіяльності людини. Аналіз даного НПА дає можливість систематизувати повноваження ОМС щодо реалізації державної політики у сфері благоустрою територій, які закріплені

в різних його нормах, зокрема: 1) в ст. 10 цього Закону визначено, що до повноважень виконавчих органів сільських, селищних, міських рад належить: забезпечення виконання місцевих програм та здійснення заходів з благоустрою населених пунктів; організація забезпечення на території населеного пункту чистоти і порядку, дотримання тиші в громадських місцях організація місць відпочинку для населення; розроблення та реалізація місцевих планів управління відходами та створення системи управління побутовими відходами; здійснення самоврядного контролю за станом благоустрою та утриманням території населених пунктів, інженерних споруд та об'єктів, підприємств, установ та організацій, майданчиків для паркування транспортних засобів тощо; визначення місць стоянок транспортних засобів та майданчиків для паркування на об'єктах благоустрою та ін.; 2) в ст. 13 Закону визначено, що до об'єктів благоустрою населених пунктів на яких поширюється юрисдикція ОМС належать: території загального користування – парки (гідропарки, лугопарки, лісопарки, парки культури та відпочинку, парки – пам'ятки садово-паркового мистецтва, спортивні, дитячі, історичні, національні, меморіальні та інші), рекреаційні зони, сади, сквери та майданчики, пам'ятки культурної та історичної спадщини, майдани, площі, бульвари, проспекти, вулиці, дороги, провулки, узвози, проїзди, пішохідні та велосипедні доріжки, пляжі, кладовища, інші території загального користування; прибудинкові території; території будівель та споруд інженерного захисту території; території підприємств, установ, організацій та закріплені за ними території на умовах договору; 3) в ст. 15 Закону визначено, що «органи місцевого самоврядування можуть утворювати підприємства для утримання об'єктів благоустрою державної та комунальної власності. У разі відсутності таких підприємств органи місцевого самоврядування в межах своїх повноважень визначають на конкурсних засадах відповідно до закону балансоутримувачів таких об'єктів; балансоутримувача, що здійснюватиме утримання і ремонт об'єкта благоустрою, який перебуває у приватній власності, визначає власник такого об'єкта благоустрою» [10].

В той же час слід визнати, що законодавство у сфері благоустрою території є сформованим, воно невинно розвивається, так на сьогодні прийнято ряд законів, які регламентують окремі напрямки цієї сфери в цілому і повноважень ОМС зокрема. Наведемо приклади такого регулювання.

В ст. 8 Закону України «Про поховання та похоронну справу» від 10 липня 2003 року № 1102-IV [11] визначено, що «органи місцевого самоврядування та їх виконавчі органи в межах своєї компетенції: вирішують відповідно до закону питання про відведення земельних ділянок для організації місць поховання; забезпечують будівництво, утримання в належному стані та охорону місць поховання; створюють ритуальні служби; вирішують питання про надання за рахунок коштів місцевих бюджетів ритуальних послуг у зв'язку з похованням самотніх громадян, ветеранів війни та праці, а також інших категорій малозабезпечених громадян; про надання допомоги на поховання померлих громадян в інших випадках, передбачених цим Законом; здійснюють контроль за дотриманням законодавства стосовно захисту прав споживачів у частині надання суб'єктами господарювання ритуальних послуг та реалізацією ними предметів ритуальної належності; для організації (утворення), будівництва, утримання в належному стані та охорони місць поховання сільські, селищні, міські ради можуть створювати спеціалізовані комунальні підприємства» [11].

В Законі України «Про автомобільні дороги» від 8 вересня 2005 року № 2862-IV [12] визначено: в ст. 19, що «основними обов'язками органів місцевого самоврядування у частині управління функціонуванням і розвитком

вулиць і доріг міст та інших населених пунктів є: забезпечення безперервних, безпечних, економічних та зручних умов руху транспортних засобів і пішоходів вулицями і дорогами міст та інших населених пунктів; організація будівництва, реконструкції, ремонту та утримання вулиць і доріг міст та інших населених пунктів за встановленими для них будівельними нормами, правилами та нормам; видача дозволів на прокладання нових та ремонт існуючих мереж у межах «червоних ліній» вулиць і доріг міст та інших населених пунктів; завчасне оповіщення учасників руху і мешканців міст та інших населених пунктів про строки та порядок тимчасового обмеження або припинення руху транспортних засобів; здійснення статистичного обліку та паспортизації вулиць і доріг міст та інших населених пунктів»; в ст. 20, що «органи місцевого самоврядування в частині управління функціонуванням і розвитком вулиць і доріг міст та інших населених пунктів мають право: вимагати від учасників дорожнього руху виконання вимог нормативно-правових актів України, що регулюють функціонування вулиць і доріг міст та інших населених пунктів, у тому числі забезпечення їх належного санітарного стану; вимагати відшкодування збитків, завданих діями водіїв, пасажирів та пішоходів вулицями і дорогами міст та інших населених пунктів; вимагати дотримання норм природоохоронного законодавства учасниками дорожнього руху та ініціювати притягнення до адміністративної відповідальності за забруднення та засмічення вулиць і доріг міст та інших населених пунктів; встановлювати за погодженням з відповідним підрозділом Національної поліції тимчасові обмеження на рух транспортних засобів при проведенні ремонтних та інших робіт на вулицях і дорогах міст та інших населених пунктів» [12].

Закон «Про охорону навколишнього природного середовища» від 25 червня 1991 року № 1264-XII визначає, що «виконавчі органи сільських, селищних, міських рад у галузі охорони навколишнього природного середовища в межах своєї компетенції: організують управління побутовими відходами, відходами будівництва та знесення на своїй території; погоджують поточні та перспективні плани роботи підприємств, установ та організацій з питань охорони навколишнього природного середовища і використання природних ресурсів; забезпечують систематичне та оперативне інформування населення, підприємств, установ, організацій та громадян про стан навколишнього природного середовища, захворюваності населення; приймають рішення про організацію території та об'єктів природно-заповідного фонду місцевого значення» [13].

Закон «Про систему громадського здоров'я» від 2022 року в ст. 13 визначає, що «органи місцевого самоврядування у порядку та в межах повноважень, визначених законом, приймають рішення з питань, пов'язаних із налагодженням та підтримкою міжсекторальної взаємодії в системі громадського здоров'я на території відповідної адміністративно-територіальної одиниці, з дотриманням вимог цього Закону» [14]. Зокрема, відповідно до ст. 29 цього Закону «утримання територій населених пунктів повинно відповідати вимогам державних медико-санітарних правил; органи місцевого самоврядування, суб'єкти господарювання та громадяни зобов'язані утримувати надані в користування чи належні їм на праві власності земельні ділянки і території відповідно до вимог санітарного законодавства; відходи виробництва та споживання підлягають збиранню, перевезенню, зберіганню, обробленню, утилізації, видаленню, знешкодженню та захороненню, умови і способи яких повинні бути безпечними для здоров'я і життя людини згідно з вимогами державних медико-санітарних нормативів та правил» [14].

Натомість організаційно-правові засади регулювання діяльності ОМС щодо адміністрування у сфері

благоустрою населених пунктів визначенні на підзаконному рівні, зокрема Наказом Мінрегіонрозвитку від 27.11.2017 року затверджено Типові правила благоустрою територій, якими визначено: порядок здійснення благоустрою та утримання територій об'єктів благоустрою; вимоги до впорядкування територій підприємств, установ, організацій у сфері благоустрою населених пунктів; вимоги до утримання зелених насаджень на об'єктах благоустрою – територіях загального користування; вимоги до утримання будівель і споруд інженерного захисту територій; вимоги до санітарного очищення територій; порядок розміщення малих архітектурних форм; порядок здійснення самоврядного контролю у сфері благоустрою населених пунктів [15]. На основі вимог даного положення ОМС розроблені місцеві програми благоустрою територій, для прикладу Правила благоустрою Слобожанської селищної територіальної громади затверджені рішенням Слобожанська селищна рада Дніпровського району Дніпропетровської області від 15.10.2020 р. № 2902-49/VII [16] в яких визначено повноваження селищної ради стосовно здійснення публічного адміністрування у сфері благоустрою.

З огляду на вищезазначене слід зробити висновок, що в цілому немає потреби в зміні профільного закону «Про благоустрій населених пунктів», однак є потреба в прийнятті системних змін до законодавчих актів та прийнятті підзаконних актів, які б регулювали різні суспільні відносини, що виникають у сфері благоустрою територій, зокрема є потреба чіткого визначення системи об'єктів благоустрою населення та особливостей публічного адміністрування кожного з них в Законі «Про благоустрій населених пунктів», потребує розробки та затвердження на рівні Постанови КМУ Положень «Про порядок функціонування паркових та пляжних територій», «Про забезпечення функціонування та експлуатації прибудинкових територій», «Про функціонування системи освітлення населених пунктів» та ін.

Узагальнюючи вищезазначене слід відмітити, що сьогодні законодавство у сфері благоустрою територій набуває нового поштовху до розвитку, що зумовлено в тому числі негативними наслідками несправедливої війни, яку розв'язали окупанти на території України в результаті якої завдається неоціненна шкода життю та здоров'ю населення України, а відтак в подальшому ще більше будуть удосконалюватись як правові так і організаційні засади в першу чергу благоустрою територій з дотримання умов та вимог безпечного середовища. Тенденція щодо при-

йняття новітніх законів у різних сферах благоустрою територій очевидно, що має в подальшому призвести до кодифікації законодавства в цій сфері, а саме прийняття Містобудівного кодексу України, про необхідність або доцільність прийняття якого неодноразово було обгрунтовано [17; 18], а також ще в 2007 році прийнято Концепцію Містобудівного кодексу України [19], і наразі ініційовано необхідність його доопрацювання і прийняття та створено робочу групу по його розробці [20].

Висновки. В результаті дослідження встановлено, що сфера благоустрою в сучасній Україні як об'єкт публічного адміністрування характеризується складною структурою, яка включає низку важливих для життєдіяльності громадян підсистем – благоустрою мікрорайонів, доріг та вулично-дорожньої мережі, парків та скверів, утилізації побутових відходів, водо та тепlopостачання, озеленення, освітлення та іншого інженерного забезпечення, утримання кладовищ), складністю їх нормативно-правового забезпечення.

Державна політика у сфері забезпечення органами місцевого самоврядування належного функціонування благоустрою територій це система організаційних, нормативно-правових, наукових, ресурсних, інформаційно-аналітичних та методологічних заходів, спрямованих на забезпечення надання населенню України якісних послуг у сфері утримання територій населених пунктів у належному стані, їх санітарного очищення, збереження об'єктів загального користування, а також природних ландшафтів, інших природних комплексів і об'єктів, освітлення територій, облаштування місць відпочинку, організації безпечного паркування транспортних засобів.

Встановлено, що напрямками покращення державної політики у сфері забезпечення органами місцевого самоврядування належного функціонування системи благоустрою територій можуть стати: 1) визначення системи об'єктів благоустрою населення та особливостей публічного адміністрування кожного з них в Законі «Про благоустрій населених пунктів»; 2) розробка та затвердження на рівні Постанов КМУ Положень «Про порядок функціонування паркових та пляжних територій», «Про забезпечення функціонування та експлуатації прибудинкових територій», «Про функціонування системи освітлення населених пунктів» та ін.; 3) систематизація законодавства та перспективне прийняття Містобудівного кодексу України, в якому будуть систематизовані норми щодо стандартів, принципів, системи та механізмів публічного адміністрування у сфері благоустрою територій.

ЛІТЕРАТУРА:

1. Про схвалення Концепції реформування місцевого самоврядування та територіальної організації влади в Україні: Розпорядження Кабінету Міністрів України від 1 квітня 2014 р. № 333-р. *Офіційний вісник України* від 18.04.2014–2014 р., № 30, стор. 18, стаття 83.
2. Гнатенко О.П. Державне регулювання сфери благоустрою населених пунктів: дис. ... доктора наук з держ. упр.: 25.00.02. Київ: НАД У при Президентів України, 2016. 471 с.
3. Ігнатенко О.П. Формування державної політики у сфері благоустрою населених пунктів. *Державне управління: теорія та практика*. 2014. № 1. С. 89–95.
4. Лук'янченко О.О., Гаркушева Є.О. Організаційно-економічний механізм розвитку вулично-дорожнього господарства міст. *Економіка будівництва і міського господарства*. 2012. Т. 8. № 1. С. 59–67.
5. Пряхін Є. В. Адміністративно-правове регулювання і забезпечення дотримання правил благоустрою населених пунктів в Україні. Дисер... канд.юр. наук: 12.00.07. Львів: Держ.ун-т внутр. справ. 2007. 19 с.
6. Міщенко В.С., Маковецька Ю.М., Омеляненко Т.Л. Інституціональний розвиток сфери поведінки з відходами в Україні: на шляху європейської інтеграції. К.: ДУ «Ін. економіки природокористування та сталого розвитку НАН України». 2013. 192 с.
7. Ключниченко Є.Є. Управління розвитком міст: Навчальний посібник. К.: КНУБА, 2015. 160 с.
8. Бурак О. М. Економічне регулювання розвитку системи озеленення міст та регіонів України в умовах урбанізації. Харків, 2009. 20 с.
9. Про місцеве самоврядування в Україні: Закон України від 21 травня 1997 р. № 280/97-ВР. *Відомості Верховної Ради України*. 1997. № 24. Ст. 170.
10. Про благоустрій населених пунктів: Закон України від 16 вересня 2005 року № 2807-IV. *Відомості Верховної Ради України*. 2005. № 49. Ст. 517.
11. Про поховання та похоронну справу: Закон України від 10 липня 2003 року № 1102-IV. *Відомості Верховної Ради України*. 2004. № 7. Ст. 47.
12. Про автомобільні дороги: Закон України від 8 вересня 2005 року № 2862-IV. *Відомості Верховної Ради України*. 2005. № 51. Ст. 556.
13. Про охорону навколишнього природного середовища: Закон України від 25 червня 1991 року № 1264-XII. *Відомості Верховної Ради України*. 1991. № 41. Ст. 546.

14. Про систему громадського здоров'я: Закон України від 6 вересня 2022 року № 2573-IX. *Відомості Верховної Ради України*. 2023. № 26. Ст. 93.
15. Про затвердження Типових правил благоустрою територій: наказ Мінрегіонрозвитку від 27.11.2017 року. *Офіційний вісник України* від 06.02.2018. № 11. Стор. 48. Ст. 399.
16. Про затвердження Правил благоустрою Слобожанської селищної територіальної громади: рішення Слобожанської селищної ради Дніпровського району Дніпропетровської області від 15.10.2020 р. № 2902-49/VII. URL: <https://slobozhanska-gromada.gov.ua> (дата звернення – 12.04.2024).
17. Ігнатенко І. В. До питання про удосконалення містобудівного законодавства. *Актуальні питання реформування правової системи* : зб. матеріалів XIII Міжнар. наук.-практ. конф. (Луцьк, 24-25 черв. 2016 р.) . Луцьк, 2016. С. 194–197.
18. Ізарова І.О. До питання кодифікації законодавства в сфері містобудування. *Держава і право*. 2010. № 47. С. 354–360.
19. Про схвалення Концепції Містобудівного кодексу України: Розпорядження Кабінету Міністрів України від 18 липня 2007 р. N 536-р. *Урядовий кур'єр* від 01.08.2007. № 136.
20. Олена Шуляк: Чекає Містобудівний кодекс – ідеальна ситуація для місцевої влади чи для всіх корупціонерів. Ще декілька років чи десятиліть буде будівельне свавілля . Публікація від 18.04.2024. URL: <https://censor.net/ua/r3412786>. (дата звернення – 12.04.2024).